

PALYGINAMASIS NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE TYRIMAS (1997)

MOKSLO DARBU
SAVADAS
1992 - 2006

Tyrėjų grupė: G. Babachinaitė, A. Dapšys, E. Eitutytė, D. Jočienė, J. Malinauskaitė, R. Merkevičius, I. Michailovič

Tyrimo rėmuose analizuoti statistiniai nusikalstamumą Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje apibūdinantys rodikliai, siekiant nustatyti, kokios kaimyninėse valstybėse įdiegtos tapačių kriminogeninės situacijos problemų sprendimo priemonės ir būdai pasiteisino, įvertinti kaimyninių valstybių patirties perėmimo Lietuvoje tikslingumą ir galimybes.

Tyrimas leido konstatuoti, kad sovietinės okupacijos metais nusikalstamumo lygis Lietuvoje, palyginus su nusikalstamumo lygiu kitose Baltijos šalyse, buvo mažiausias. 1988 metais nusikaltimų skaičius 10 tūkst. gyventojų Lietuvoje buvo 1,5 karto mažesnis negu Latvijoje ir 1,3 karto - negu Estijoje. 1989 metais didžiausias nusikalstamumo lygis (kof. 10 tūkst. gyventojų) buvo Estijoje (121,1); antroje vietoje pagal šį rodiklį buvo Latvija (110,6); trečioje vietoje - Lietuva (84,9). Laikotarpiu po nepriklausomybės atkūrimo nusikalstamumo raida Lietuvoje buvo labai panaši į nusikalstamumo raidą Estijoje (Lietuvoje nusikalstamumas iki 1996 metų imtinai padidėjo 2,2 karto, Estijoje - 2 kartus). Latvijoje nusikalstamumo didėjimo tempas (1,4 karto) buvo žymiai mažesnis negu Lietuvoje ir Estijoje. 1996 metais nusikalstamumo lygis 10 tūkst. gyventojų Lietuvoje buvo 183, Latvijoje - 152, Estijoje - 240. Lietuvoje nusikalstamumo didėjimo tempai per 1990-1996 metų laikotarpį buvo didžiausi, tačiau nusikalstamumo lygis per visą šį laiką išliko žymiai, t.y. vienu trečdaliu, mažesnis negu Estijoje, bet tapo vienu penktadaliu didesnis negu Latvijoje.

Lyginant pakitimus nusikalstamumo struktūroje, pastebėtinas išaugęs vagysčių skaičius Lietuvoje: jų skaičius Lietuvoje didėjo (4,4 proc.), tuo tarpu kitose dviejose Baltijos valstybėse jis žymiai sumažėjo (Estijoje - vienu ketvirtadaliu, o Latvijoje net per pusę). Plėšimų skaičius Lietuvoje nagrinėjamu laikotarpiu nežymiai sumažėjo, Latvijoje maždaug išliko stabilus, o Estijoje taip pat šiek tiek sumažėjo. Tačiau atkreipiamas dėmesys į tai, kad Lietuvoje plėšimų dalis bendroje nusikalstamumo struktūroje (1996 m. - 5,1%) buvo maždaug dvigubai didesnė negu Latvijoje (1996 m. - 2,7%) ir trigubai didesnė negu Estijoje (1996 m. - 1,6%). Tyčiniai nužudymai sudaro didelę Baltijos valstybių nusikalstamumo dalį. Lietuvoje per 1992-1995 metus absoliutinis šių nusikaltimų skaičius padidėjo 1,5 karto, Estijoje - 1,4 karto, tuo tarpu Latvijoje kasmetiniai šio skaičiaus svyravimai jokios aiškios tendencijos nerodo. 1996 metais visose Baltijos valstybėse tyčinių nužudymų skaičius sumažėjo: Lietuvoje - net 97 nusikaltimais, Latvijoje - 25, Estijoje - 36. Per tiriamąjį 1992-1996 m. laikotarpį užregistruotų išžagininimų (su pasikėsinimais) skaičius Latvijoje buvo stabilus, Lietuvoje turėjo nedidelę tendenciją mažėti, o Estijoje - nedidelę tendenciją didėti. Tačiau iš esmės šių nusikaltimų situacija Baltijos valstybėse panaši. Smurtiniai nusikaltimai Baltijos šalyse sudaro maždaug du procentus bendro registruotų nusikaltimų skaičiaus.

Publikuota: Babachinaitė G. Comparative Survey of Criminality in Lithuania. Organized Crime and Crime Prevention – What Works? Scandinavian Research Council for Criminology. Espoo, 1998.